

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/130/2018
Identifikačné číslo spisu: 4017200502
Dátum vydania rozhodnutia: 12.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4017200502.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobkyne: Z. R. O., bytom Š., A. E. XX, zastúpená advokátskou kanceláriou ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o. Bratislava, Dobšinského 12, proti žalovanému: Sociálna poisťovňa - ústredie v Bratislave, Bratislava, Ul. 29. augusta 8, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia č. 22030-3/2017-BA zo dňa 30. 05. 2017, o kasačnej sťažnosti proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/94/2017-81 zo dňa 16. apríla 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/94/2017-81 zo dňa 16. apríla 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom č. k. 23Sa/94/2017-81 zo dňa 16. apríla 2018 podľa § 191 ods. 1 písm. c/, a d/, zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) zrušil rozhodnutia žalovanej č. 22030-3/2017-BA zo dňa 30. 05. 2017, ako aj rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu pobočky Levice č. 22241-1/2016-LV zo dňa 03. 06. 2016 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. O trovách konania rozhodol tak, že žalobkyňa, ktorá mala v konaní úspech súd priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd z predloženého administratívneho spisu zistil, že žalobkyňa bola na základe rozhodnutia Slovenskej lekárskej komory č. L1A/NR/0789/06 zo dňa 23. 01. 2006 vydaná licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecné lekárstvo. Taktiež zistil, že žalobkyňa sa odhláškou Registračným listom fyzickej osoby zo dňa 20. 08. 2009 odhlásila z povinného poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej len SZČO) k 31. 12. 2009. Na základe jej žiadosti o zrušenie povolenia na poskytovanie zdravotníckej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení Nitriansky samosprávny kraj rozhodnutím zo dňa 17. 02. 2010 zrušil dňom 15. 02. 2010 povolenie

žalobkyni na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len zák. č. 461/2003 Z. z. alebo zákon o sociálnom poistení), postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti S.s.p. a dospel k záveru, že rozhodnutie a postup správnych orgánov (žalovaného a I. stupňového) vo vzťahu k žalobkyni nie sú v súlade so zákonom, a preto rozhodnutia zrušil.

4. Krajský súd považoval za potrebné posúdiť, či žalobkyňa mala status SZČO aj po období od 01. 01. 2010, kedy už bola zamestnankyňou a konateľkou spoločnosti GaMedic s.r.o. Mal za to, že úlohou správnych orgánov bolo vyriešenie tejto právnej otázky týkajúcej sa výkladu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., teda či žalobkyňa vykonávala v čase od 31. 12. 2009 činnosť SZČO.

5. Podľa názoru krajského súdu riešeniu tejto otázky správne orgány nevenovali dostatočne dôslednú pozornosť a žalovaná ako odvolací orgán aj napriek skutočnostiam, ktoré žalobkyňa v odvolaní namietala, nezaoberala sa podstatnou námietkou, a to, že žalobkyňa dňa 20. 8. 2009 podala odhlášku do Sociálnej poisťovne, pobočky Levice, že nebude vykonávať činnosť ako SZČO od 01. 01. 2010. Túto skutočnosť je podľa názoru krajského súdu potrebné dôkladne zisťovať, a to ešte predtým, ako žalovaná ako odvolací orgán dospela k záveru, že poistenie žalobkyne nezaniklo k 31. 12. 2009, a to z dôvodu, že žalobkyňa mala za rok 2008 vyšší príjem ako umožňoval osobitný predpis, čo je 12 - násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9.

6. Krajský súd ďalej uviedol, že v administratívnom spise sa nachádza aj rozhodnutie Nitrianskeho samosprávneho kraja č. NI: CS 1133/2010 zo dňa 17. 02. 2010, ktorým sa žalobkyni dňom 15. 02. 2010 ruší povolenie poskytovať zdravotnú starostlivosť v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo. V danom smere sa krajský súd v plnom rozsahu stotožnil so žalobnými dôvodmi žalobkyne, keď aj z obsahu správneho spisu nebolo jednoznačne preukázané, že by žalobkyňa po 31. 12. 2009 naplnila status SZČO, nakoľko bola držiteľkou iba licencie vydanéj podľa § 68 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ale bola aj v pracovnom pomere od 01. 01. 2010 v spoločnosti GaMedic s.r.o. Podľa názoru krajského súdu zo zisteného skutkového stavu nebolo možné vyvodiť správny právny záver, ktorý ani správny orgán prvého stupňa a ani žalovaná vo svojom rozhodnutí nemohla odôvodniť, pretože táto základná otázka v danom konaní nebola zodpovedaná. Pokiaľ by sa správne orgány zaoberali existenciou žalobkyne ako SZČO a posudzovali jej príjem po roku 2008, na základe akého výkonu práce tento príjem dosiahla, bolo by možné posúdiť správne aj otázku výkladu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.

7. Krajský súd ďalej poukázal na to, že z administratívneho spisu vyplýva, že žalobkyni bola licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecné lekárstvo vydaná podľa § 10 zákona č. 578/2004 Z. z. pod č. L1A/NR/0789/06 zo dňa 23. 01. 2006 Slovenskou lekárskou komorou na základe jej žiadosti zo dňa 04. 01. 2006. Z administratívneho spisu mal krajský súd za preukázané, že žalobkyňa po 01. 01. 2010 nevykonávala zdravotnú starostlivosť v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo, pretože na základe rozhodnutia Nitrianskeho samosprávneho kraja zo dňa 17. 02. 2010 jej bolo zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo dňom 15. 02. 2010. Krajský súd zastával názor, že rozhodnutie žalovanej, ktoré je predmetom prieskumu v tomto konaní je vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Námietku žalobkyne, že po období 31. 12. 2009 nevykonávala činnosť SZČO, teda nespadá ako poistenc pod režim poistenia podľa § 21 ods. 1 v spojení s ustanovením § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, považoval správny súd za dôvodnú.

8. K samotnej aplikácii ustanovenia § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení krajský súd uviedol, že k zániku poistenia podľa tohto ustanovenia dochádza len v prípade, ak by status SZČO bol zachovaný, čo v danom prípade nie je, pretože žalobkyňa v čase od 01. 04. 2007 nevykonávala činnosť SZČO, pretože na vykonávanie tejto činnosti sa vyžaduje oprávnenie povolenie Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorý už v čase od 15. 02. 2010 ako SZČO nemala a bola v pracovnom pomere spoločnosti GaMedic s.r.o. Podľa § 21 ods. 4 písm. b/ zákona o sociálnom poistení, povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy SZČO uvedenej v § 5 písm. c/ dňom zániku týchto oprávnení. Správny súd uviedol, že ustanovenie § 21 ods. 4 je ustanovením špeciálnym vo vzťahu k ustanoveniu § 21 ods. 1, ktoré je ustanovením všeobecnej povahy upravujúcim vznik a zánik sociálneho poistenia u SZČO v súvislosti s výškou príjmu v rozhodnom období. Zákon pre vznik poistenia k 1. júlu predpokladá existenciu statusu SZČO a požadovaný príjem a pre zánik k 30. 06. status zárobkovo činnejšej osoby a nedostatočný príjem. Pre zánik sociálneho poistenia v zmysle § 21 ods. 4 Zákona o sociálnom poistení, je relevantný zánik statusu SZČO a na príjem sa neprihliada. V takomto prípade poistenie zaniká dňom právnych skutočností vymenovaných v § 21 ods. 4, v danom prípade v zmysle § 21 ods. 4 písm. b/ dňom zániku oprávnenia k 31. 12. 2009.

9. V ďalšom konaní krajský súd uložil povinnosť žalovanej zaoberať sa rozhodnutím pobočky Levice zo dňa 03. 06. 2016, pretože existuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobkyne k 31. 12. 2009, ktoré zrušené nebolo. Taktiež sa musí zaoberať aj právnou otázkou, či by žalobkyňa mohla vykonávať SZČO len na základe licencie LIA vydanéj lekárskou komorou, keďže rozhodnutím Nitrianskeho samosprávneho kraja zo dňa 17. 02. 2010 jej bolo povolenie poskytovať zdravotnícku starostlivosť dňom 15. 02. 2010 zrušené. Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že žalobkyňa je zamestnancom poskytovateľa zdravotníckej starostlivosti GaMedic s.r.o. od 01. 01. 2010.

10. Krajský súd v predmetnom konaní zdôraznil povinnosť všetkých orgánov štátnej moci svojou činnosťou napĺňať legitímne čakávanú predstavu jednotlivca o právnom štáte, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je právna istota. S princípom právnej istoty logicky korešponduje aj zásada rozhodovať v obdobných veciach rovnako, pričom správny súd poukazuje aj na príslušnú judikatúru Najvyššieho súdu SR a dáva do pozornosti rozhodnutia Najvyššieho súdu SR č. 1Sžso/38/2010 zo dňa 13. 09. 2011, ako aj rozhodnutie 4Sžso/63/2009 zo dňa 28. 04. 2010.

11. Záverom krajský súd uviedol, že podľa jeho názoru bolo rozhodnutie žalovanej, ktoré je predmetom prieskumu v tomto konaní vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. K samotnej aplikácii ustanovenia § 21 zákona o sociálnom poistení krajský súd poukázal na to, že toto ustanovenie upravuje vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia u SZČO. Pre vznik tohto poistenia ku dňu 01. 07. zákon predpokladá jednak status SZČO a jej príjem, ktorý je v zákone špecifikovaný podľa druhu výšky a relevantného obdobia pre zánik tohto poistenia k 30. 06. Z tohto vyvodil záver, že k zániku poistenia u SZČO dochádza len v prípade, ak by status SZČO zostal zachovaný, čo v danom prípade nie je, pretože žalobkyňa od 01. 01. 2010 nevykonávala činnosť SZČO a na vykonávanie tejto činnosti sa vyžaduje povolenie vydané Nitrianskym samosprávnym krajom, ktoré už v čase 15. 02. 2010 nemala.

12. Vzhľadom na uvedené dospel krajský súd k záveru, že námietky žalobkyne uvedené v žalobe sú dôvodné, a preto predmetné rozhodnutie žalovanej ako i prvostupňového správneho orgánu zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku krajského súdu

13. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.). Navrhovala, aby najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/94/2017-81 zo dňa 16. apríla 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

14. Žalovaná nesúhlasila s právnym názorom prezentovaným v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu a tento považovala za nesprávny, i naďalej zastávala názor, že žalobkyni, ktorá bola v spornom období držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1AÚNR/0789/06), nezanklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. decembra 2009. Poukázala na ust. § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010, podľa ktorého sa za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu. Pre posúdenie právneho postavenia fyzickej osoby, ako samostatne zárobkovo činnnej osoby, na účely sociálneho poistenia s účinnosťou do 31. decembra 2010 preto nie je právne významné, či dotknutá osoba samostatnú zárobkovú činnosť skutočne vykonáva, právne významná je len tá skutočnosť, že dotknutá fyzická osoba disponuje oprávnením, ktoré jej zakladá status SZČO. Zákon o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010 neustanovuje žiadne iné podmienky, ktoré by mala splniť fyzická osoba na to, aby nadobudla status SZČO. Na podporu svojho názoru poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžso/16/2016.

15. Podľa právneho názoru žalovanej licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 68 ods. 1 písm. a) vykonávanej podľa ust. § 10 zák. č. 578/2004 Z.z. v znení neskorších predpisov, označovaná ako L1A, na základe ktorej môžu samostatnú zdravotnícku prax vykonávať zdravotnícki pracovníci napr. v povolani lekárov, logopédov, psychológov, sa považuje za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu a zakladá držiteľovi tejto licencie status SZČO na účely sociálneho poistenia podľa § 5 písm. c) zák. č. 461/2003 v znení účinnom do 31. decembra 2010. Žalovaná taktiež poukázala na znenie ust. § 3 ods. 4 zák. č. 578/2004 Z. z., z ktorého bolo zrejmé, že zákon upravuje rôzne alternatívy, ako možno vykonávať zdravotnícke povolanie. Jednou z nich je výkon zdravotníckeho povolania na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. Vychádzajúc z ustanovení zák. č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov držiteľ licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe vydannej podľa ust. § 68 ods. 1 písm. a) citovaného zákona (licencia L1A) je oprávnený vykonávať zdravotnícke povolanie (§ 3 ods. 4 písm. c) a poskytovať zdravotnú starostlivosť (§ 4 písm. b) v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení (§ 10 ods. 2) a dosahovať príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 zák. č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Vzhľadom na citovanú právnu úpravu zastávala žalovaná názor, že výkon činnosti na základe licencie typu L1A nie je podmienený vydaním povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, resp. povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti príslušným orgánom. Z ust. § 12 zák. č. 578/2004 Z. z. ani zo žiadneho iného ustanovenia zákona nevyplýva, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe je podkladom na vydanie povolenia príslušného orgánu, resp. že bez povolenia príslušného orgánu nie je možné na základe tejto licencie poskytovať zdravotnú starostlivosť. Prípadné rozhodnutie držiteľa licencie túto fakticky nevyužívať pre účely zárobkovej činnosti, nemá pre kvalitatívnu stránku statusu SZČO právnu relevanciu.

16. Žalovaná vychádzajúc z ust. § 68 ods. 1 zák. č. 578/2004 Z. z. skonštatovala, že rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžso/63/2009 a sp. zn. 1Sžso/38/2010, na ktoré poukazuje krajský súd sa netýkajú obdobnej veci, keďže v prípade, ktorý je predmetom tohto konania žalovaná nepovažuje žalobkyňu za SZČO na účely sociálneho poistenia na základe licencie L1C, ale na základe licencie L1A, ktorej bola žalobkyňa v spornom období držiteľkou.

17. Žalovaná poukazom na ust. § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. ako i ust. § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zastávala názor, že pri posudzovaní vzniku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO nie je rozhodujúce na základe akého oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu dosiahla SZČO príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Rozhodujúca je podľa žalovanej len tá skutočnosť, že fyzická osoba, ktorá spĺňa právnu definíciu SZČO na účely sociálneho poistenia dosiahla v rozhodujúcom roku príjem podľa ust. § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov. Nie je právne významné zisťovať, z

akých úkonov a z čoho pozostávajú príjmy, ktoré dotknutá osoba preukázateľne dosiahla podľa zákona. Skonštatovala, že pri posudzovaní vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO vychádza žalovaná vždy z údajov poskytnutých Finančným riaditeľstvom SR (Daňové riaditeľstvo do 31. decembra 2011) a nie je oprávnená z hľadiska svojej pôsobnosti do týchto údajov akýmkoľvek spôsobom zasahovať.

18. S poukazom na uvedené žalovaná zotrvala na názore, že žalobkyni, ktorá bola držiteľom oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, t.j. licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A, aj po 31. decembri 2009, kedy podala v pobočke Sociálnej poisťovne Registračný list fyzickej osoby - odhlášku zo sociálneho poistenia z dôvodu zrušenia povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti Nitrianskym samosprávnym krajom nezaniklo povinné nemocenské poistenia a povinné dôchodkové poistenie podľa ust. § 21 ods. 4 písm. b) zák. č. 461/2003 Z. z. (znenie účinné do 31. decembra 2010) dňom 31. decembra 2009. Tvrdila, že na uvedené nemá vplyv ani podanie Registračného listu - odhlášky, keďže táto má iba deklaratórne účinky. S uvedeným sa stotožnil aj Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 1 Sžo/16/2016.

19. Záverom žalovaná namietala, že z rozhodnutia krajského súdu nie je zrejmé, na základe akých skutkových zistení a právnych záverov usúdil, že existuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobkyne k 31.12.2009, ktoré zrušené nebolo. Žalovaná poukazovala na to, že preskúmané rozhodnutie je prvým rozhodnutím pobočky o spornej otázke zániku povinného poistenia. Keďže do 3. júla 2016 neexistovalo rozhodnutie o zániku poistenia žalobkyne ku dňu 31. decembra 2009, nemožno spravodlivo požadovať, aby bola reálna neexistencia tejto skutočnosti preukázaná. Neexistencia niečoho majúca trvajúci charakter sa zásadne nepreukazuje, preto nie je spravodlivé požadovať od žalovanej, aby sa zaoberala rozhodnutím pobočky Levice zo dňa 3. júna 2016 z tohto pohľadu.

20. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaná navrhla rozhodnutie krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovanej

21. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej vyjadrila podaním z 9.8.2018. Žalobkyňa poukázala na to, že zákonodarca účasť osoby na povinnom sociálnom poistení viaže na kumulatívne splnenie dvoch podmienok a to je status SZČO a výkon zárobkovej činnosti, ktorý žalobkyni z licencie L1A neplynul. Uviedla, že žalovaný v konaní nepreukázal, že žalobkyňa po 31.12.2009 dosahovala príjmy ako SZČO. V tejto súvislosti upriamila pozornosť na rozhodnutie Ústavného súdu SR II. ÚS 426/2012, podľa ktorého pri výklade pojmov podľa § 5 a § 21 ods. 4 zák. o sociálnom poistení je potrebné uprednostniť výklad materiálny. Mala za to, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe oprávňuje držiteľa na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárah, avšak licencia nezakladá štatút SZČO. Žalobkyňa uviedla, že nikdy nevykonávala samostatnú zdravotnícku prax v povolani lekárah na základe licencie SLK na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. Výtýkala žalovanej, že vôbec nevzala do úvahy, že samostatnou zdravotníckou praxou sa rozumie poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia.

22. Žalobkyňa súhlasila s tým, že prihláška alebo odhláška zo sociálneho poistenia sama osebe nemôže zakladať vznik alebo zánik povinné účasti na sociálnom poistení, nakoľko tieto nastávajú priamo zo zákona. V nadväznosti na uvedené však mala za to, že je povinnosťou žalovanej skúmať, či prihláška alebo odhláška je dôvodná (či odhláškou je preukázaný skutkový stav, ktorý má následok zánik poistenia) a rozhodnúť o tom. Nepovažovala za pravdivé tvrdenie žalovanej, že neexistuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobcu ku dňu 31.12.2009. Na základe žalobkyňou podanej odhlášky, po ktorej preskúmaní dospela príslušná pobočka Sociálnej poisťovne k záveru, že sú naplnené podmienky zániku poistenia, bolo vyznačením v spise rozhodnuté o zániku poistenia k 31.12.2009.

23. Vzhľadom na uvedené žalobkyňa žiadala, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 S.s.p.), v rozsahu námietok žalovanej uvedených v kasačnej sťažnosti, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 S.s.p.) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

25. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/94/2017-81 zo dňa 16. apríla 2018, ktorým krajský súd žalobou napadnuté rozhodnutia žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

26. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasťou ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, na ktoré poukázal už krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku, z ktorých dôvodov ich najvyšší súd neopakuje a súčasne na ne nepoukazuje.

27. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej č. 22030-3/2017-BA zo dňa 30.05.2017, ktorým zamietla odvolanie žalobkyne a napadnuté rozhodnutie prvostupňového orgánu potvrdila. Prvostupňový správny orgán svojim rozhodnutím č. 22241-1/2016-LV zo dňa 3. júna 2016 rozhodol o tom, že samostatne zárobkovo činnou osobou Z. R. O. (žalobkyňa) nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. decembra 2009.

28. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 S.s.p.). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 S.s.p.). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 S.s.p.). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 S.s.p.).

29. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. S.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a

inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

30. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, nevykonal v súlade s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 461/2003 Z. z., postupom podľa Správneho súdneho poriadku, z ktorých dôvodov kasačný súd považoval právny záver správneho súdu o nezákonnosti napadnutých rozhodnutí žalovanej za predčasný.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

31. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

32. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

33. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 v súvzťažnosti s čl. 2 ods. 2 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

34. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

35. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právnymi záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

36. Podľa ust. § 178 ods. 1 písm. a) bod 1. zákona č. 461/2003 Z. z., do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch,

37. Zo skutkových okolností prejednávaneho prípadu, ktoré žalobkyňa ani nenamietala vyplynulo, že Slovenská lekárska komora vydala žalobkyni licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekára v odbore všeobecné lekárstvo rozhodnutím zo dňa 23.1.2006 č. L1A/NR/0789/06, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 14.2.2006. Rozhodnutím Nitrianskeho samosprávneho kraja č. NI: CS 1133/2010 zo dňa 17. februára 2010 bolo žalobkyni ku dňu 15.2.2010 zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo. Taktiež bolo zrejmé, že Registračný list - odhláška bol žalobkyňou podaný na príslušnú pobočku Sociálnej poisťovne s dátumom zániku poistenia 31.decembra 2009. Podľa údajov z Finančného riaditeľstva SR (do 31. decembra 2011 ako Daňové riaditeľstvo SR), mala žalobkyňa príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vyšší ako je zákonom stanovená hranica.

38. Z obsahu administratívneho spisu ďalej nesporne vyplynulo, že Sociálna poisťovňa, pobočka Levice svojím rozhodnutím č. 22253-1/2016-LV zo dňa 3. júna 2016 rozhodla, že samostatne zárobkovo činnnej osobe Z.. R. O. zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 30.júna 2011. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 18.7.2016. Na uvedenú skutočnosť poukazovala vo svojom vyjadrení k žalobe zo dňa 16. októbra 2017 i žalovaná. Napriek uvedenému nechal krajský súd uvedenú skutočnosť úplne bez povšimnutia okrem konštatovania o jeho existencii v bode 34 odôvodnenia jeho rozhodnutia.

39. Predmetom preskúmvacieho konania na krajskom súde bolo rozhodnutie žalovanej č. 22030-3/2017-BA zo dňa 30. mája 2017, ktorým v celom rozsahu zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu pobočky Levice č. 22241-1/2016-LV zo dňa 3. júna 2016, ktorým bolo rozhodnuté o tom, že samostatne zárobkovo činnnej osobe Z.. R. O.Š. - žalobkyni nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. decembra 2009.

40. Kľúčovou otázkou, na ktorú sa krajský súd zameril bolo posúdenie právneho postavenia žalobkyne pre účely povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia po 31.12.2009, kedy už bola zamestnankyňou a konateľkou spoločnosti GaMedic s.r.o. V tejto súvislosti kasačný súd konštatuje, že rozhodnutím o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia rozhoduje žalovaná a jej pobočky o tom, či účastník konania splnil zákonné predpoklady pre vznik, resp. zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia podľa § 21 zák. č. 461/2003 Z. z. účinného od 1. januára 2008 do 31.12.2010 v sporných prípadoch, ako bol aj ten žalobkynin. Právnou otázkou, ktorú záväzne rieši takéto rozhodnutie je teda existencia, či neexistencia samotného poistného vzťahu.

41. Kasačný súd z obsahu administratívneho spisu zistil, že pobočka sociálnej poisťovne Levice rozhodla rozhodnutím č. 22241-1/2016-LV zo dňa 3. júna 2016 o nezániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne. Proti uvedenému rozhodnutiu podala žalobkyňa odvolanie, ktoré bolo rozhodnutím žalovanej č. 22030-3/2017-BA zo dňa 30. mája 2017 zamietnuté v celom rozsahu a bolo potvrdené napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Levice. Ďalej bolo zrejmé, že pobočka Sociálnej poisťovne Levice rozhodla rozhodnutím č. 22253-1/2016-LV zo dňa 3. júna 2016 o zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne. Proti uvedenému rozhodnutiu žalobkyňa odvolanie nepodala, čoho dôsledkom bolo nadobudnutie právoplatnosti predmetného rozhodnutia dňa 18.7.2016. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, podľa názoru kasačného súdu, posudzovanie právneho postavenia žalobkyne pre účely povinného poistenia po 31.12.2009 je z dôvodu existencie právoplatného rozhodnutia o zániku povinného nemocenského a dôchodkového poistenia ku dňu 30. júna 2011 (rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Levice č.22253-1/2016-LV zo dňa 3. júna 2016, právoplatné dňa 18.7.2016) bezvýznamné, nakoľko vo veci povinného nemocenského a dôchodkového poistenia žalobkyne bolo právoplatne rozhodnuté. Rozhodnutie o zániku povinného poistenia tak konečným a záväzným spôsobom upravilo právne pomery účastníčky konania. Dôsledkom záväznosti rozhodnutia pobočky Sociálnej poisťovne o zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia bolo, že posudzovanie trvania poistného vzťahu žalobkyne po dátume 31.12.2009 v prebiehajúcim súdnom konaní je už v tomto štádiu

konania pred správnym orgánom, kedy došlo k vydaniu rozhodnutia o zániku povinného poistenia žalobkyne, právne bezvýznamné. V tomto smere tak možno aj žalobné námietky žalobkyne smerujúce proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo vydaniu rozhodnutia o zániku povinného poistenia žalobkyne vyhodnotiť ako právne irelevantné. Z uvedeného dôvodu samotný právny záver krajského súdu o nezákonnosti preskúmaných rozhodnutí žalovanej a ich zrušenie možno vyhodnotiť ako predčasné, keďže krajský súd uvedenú skutočnosť (existenciu rozhodnutia o zániku povinného poistenia žalobkyne) pri svojom rozhodovaní vôbec nezohľadnil.

42. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p. zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Kasačný súd sa vzhľadom na existenciu právoplatného rozhodnutia pobočky Sociálnej poisťovne Levice o zániku povinného poistenia žalobkyne ďalej kasačnými námietkami žalovanej smerujúcimi k meritu veci nezaoberal.

43. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu sa vecou dôsledne zaoberať, posúdiť dôvodnosť žalobných námietok pri zohľadnení existencie rozhodnutia o zániku povinného poistenia žalobkyne a opätovne v naznačenom smere rozhodnúť. Svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodniť. V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne krajský súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 S.s.p.).

44. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.